TA’LIM JARAYONIDA IJTIMOIY-MADANIY YONDOSHUVNING MOHIYATI VA MAZMUNI

Xamdamov Erkin Ergashevich
GulDU, Ingliz tili va adabiyoti kafedrasi dotsenti
Xamdamova Nilufar Esanovna
GulDU, tayanch doktoranti

Abstract: The article discusses a number of view poins that contribute to students' cultural competence development. It examines a number of sosio-cultural competence, including independent educational activity, which determines the ability to practically reorganize activities, resulting in an interlingual and intercultural language personality.

Key words: educational-cognitive skills, approach to teaching, research activities, language and culture learning, cultural identification.

Ijtimoiy-madaniy yondashuv zamonaviy pedagogikaning ilmiy asosi sifatida shaxsni rivojlantirish va tarbiyalash muammolarini tadqiq qilishda, har qanday pedagogik hodisa va jarayonni ijtimoiy-madaniy tizimning elementlari sifatida ko'rib chiqish va ularni inson mavjudligining keng kontekstiga kiritish imkonini beradi. Ta’lim sohasida ro‘y berayotgan o‘zgarishlar inson hayotining barcha sohalarida kuzatilayotgan va pedagogik jarayonlar hamda hodisalarga ta’sir ko‘rsatadigan global jarayonlarning bir qismidir, shuning uchun pedagogik muammolarni hal qilish, falsafiy va madaniy rejani tahlil qilish ahamiyatlidir. Ta’lim tizimining yangi paradigmaga o‘tishi pedagogik madaniyat dinamikasini va o‘qituvchi shaxsini muayyan ijtimoiy muhitga nisbatan o‘zaro bog‘lashni, bugungi kunda paydo bo‘layotgan yangi pedagogika va pedagogik amaliyotni asoslashni talab qiladi.

Aynan shu omillar sabab, Xorijiy til fanining mazmunini jamiyat talablariga mos ravishda qayt isloh qilish zaruratini paydo qildi. Pedagogik faoliyat har doim ma’lum bir ijtimoiy-tarixiy va ijtimoiy-madaniy kontekstda yozilgan. O‘qituvchi ma’lum bir ijtimoiy-madaniy tajribaning tashuvchisi sifatida ishlaydi, bu esa zamonaviy o‘qituvchining kasbiy faoliyati haqida madaniy-pedagogik faoliyat sifatida fikr yuritish imkonini beradi.

Zamonaviy o‘qituvchining kasbiga bunday qarash uning kasbiy tayyorgarligi jarayonida ijtimoiy-madaniy komponentga bo‘lgan ehtiyojni belgilaydi. Shunday qilib, talabalarni pedagogik faoliyatga tayyorlash uning transformatsion funktsiyasini aks ettiruvchi ijtimoiy-madaniy tajribani rivojlantirishga qaratilgan bo‘lishi kerak. Zamonaviy jamiyatning pedagogik madaniyatidagi o‘zgarishlarni hisobga olgan holda va ularning ma’nosini anglagan holda, o‘qituvchi o‘z kasbiy faoliyatini qayta tashkil etadi. Ijtimoiy-madaniy kompetentsiya zamonaviy o‘qituvchining kasbiy mahoratining o‘ziga xos belgisiga aylanadi, chunki u uni yangi pedagogik madaniyatning yaratuvchisi mavqeiga qo‘yadi va shuning uchun talabalarni pedagogik faoliyatga tayyorlash jarayonida ijtimoiy va madaniy masalalar ko‘rsatilishi kerak.

Ijtimoiy-madaniy yondashuv o‘qituvchini transformatsion faoliyatga yo‘naltiradigan ijtimoiy va madaniy dasturlarni aks ettirishga imkon beradi. “Ijtimoiy-madaniy yondashuv” atamasi yaxlit xarakterli va ijtimoiy hodisalarni tushuntirishda ijtimoiy va madaniy sintez ma’nosini anglatadi. Tadqiqotchilarning qayd etishicha, jamiyatning har bir turi o‘ziga xos madaniyat turiga ega bo‘lib, u ma’lum bir dunyoqarashga asoslanadi. Ta’kidlanganidek, ijtimoiy va madaniy ijtimoiy-tarixiy borliqning tomonlari bo‘lib, ularning o‘zaro ta’siri dunyoni murakkab, tizimli ko‘rish bilan tavsiflanadi.

Shaxs rivojlanishining ijtimoiy holatini tavsiflashda tashqi sharoitlarning ta’siri ta’kidlanadi, bu turli avlod maktab o‘quvchilarining rivojlanishida yuzaga keladigan muammolarni tushuntirishga imkon beradi. Shaxsdagi bu xususiyatlar ta’lim va tarbiyaning yangi shakl va usullarini izlash zarurligini taqozo etadi. Pedagogik jarayonlarning mohiyati muammosini tahlil qilishda ma’lum xususiyatlarga bo‘lgan ijtimoiy-madaniy talab

aniqlanadi. Mazkur tezis hulosasi sifatida shuni takidlash joizki, Chet tili darslarini tashkil etish jarayonda quyidagi ijtimoiy-madaniy xususiyatlarini ko'rib chiqishni taklif qilamiz: shaxsni rivojlantirish yoki ijtimoiylashtirishga yo‘naltirilganlik; reproduktiv yoki ijodiy faoliyatga e’tibor berish; ta’limning harakat mexanizmi (tarbiya-rivojlantirish yoki ta’lim-berilgan fazilatlarni shakllantirish); pedagogik jarayon ishtirokchilari o‘rtasidagi o‘zaro ta’sir turi (avtoritar, manipulyativ, qo‘llab-quvvatlovchi). Shuni ta’kidlash kerakki, pedagogik bilimlarni o‘zlashtirgan o‘qituvchi va talaba (kulturologlarning fikriga ko‘ra) turli xil ijtimoiy-madaniy “jamiyatlarda” bo‘lib, vaqt chegaralari bilan ajralib turadi. O‘qituvchilar turli avlod vakillari bo'lib, ular turli xil qadriyatlar, ideallar, an’analar, ijtimoiylik shakllari va boshqalar bilan ajralib turadi, ular tushunmovchilik, qarama-qarshilik, atrofdagi dunyoni idrok etishga, kasbiy me’yorlarga ishonmaslik holatlariga olib kelishi mumkin.

Demak, pedagogik ta’lim mazmunidagi ijtimoiy-madaniy yondashuv talabalarning hozirgi zamon jamiyatining pedagogik madaniyatiga qo‘shilishi, uning muammolari va qarama-qarshiliklaridan xabardor bo‘lishini belgilaydi. Ushbu yondashuv doirasidagi pedagogik faoliyat bakalavriat tomonidan qabul qilinadi ijtimoiy va madaniy faoliyat, ya'ni, har qanday turdagi ta'lim muassasalarida o‘quv jarayoni bo‘lajak o‘qituvchini jamiyatning demokratik rivojlanish tendentsiyalarini hisobga olgan holda shaxsni rivojlantirishga qaratilgan. Shuningdek, darslarda o‘qituvchi fanlararo aloqadorlikdan foydalanishi, o‘quv fanlari mazmunini, o‘zgaruvchan jamiyat muammolari hal etish yo‘llarini izlab topishga o‘rgatish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Esanovna H. N. Sociocultural competence is the goal of using a sociocultural approach to teaching a foreign language //scientific approach to the modern education system. – 2024. – T. 3. – №. 25. – C. 358-360.
2. Xamdamova N. E. Some views on sociocultural theories in language acquisition //Scientific progress. – 2023. – T. 4. – №. 3. – C. 92-94.
3. Hamdamov E. E. The content of the language professional-gnostic training of an English teacher //Bulletin of Gulistan State University. – 2021. – T. 2021. – №. 2. – C. 35-41.
4. Hamdamov E. E. Technology Forming the Gnostic Competence of Future Teachers of Foreign Language //Bulletin of Gulistan State University. – 2021. – T. 2021. – №. 1. – C. 50-55.
5. Ergashevich, H. E. . (2022). Bo‘Lajak Ingliz Tili O‘Qituvchisining Kasbiy-Gnostik Kompetensiyasi Va Uning Didaktik Ahamiyati. Miasto Przyszłości, 25, 302–304.